

Електро mreжа Србије, као национални оператор преносног система, одговорна за сигуран и поуздан рад преносног система и управљање тржиштем електричне енергије, нема обичај да се у јавности преписује са ресорним министарством, или било којим другим државним органом, али имајући у виду да смо у тексту који сте објавили од стране Министарства рударства и енергетике означени као противници зелене енергије, односно да је речено да смо ми и ЈП ЕПС „одустали од чистог ваздуха, здраве животне средине, здравља људи...“ у обавези смо да јавности разјаснимо неколико ствари.

Битно је одмах на почетку рећи да ЕМС нема ништа против окретања националне енергетике чистијим изворима енергије.

Наиме, суштина обраћања ресорном министарству јесте чињеница да је уочен проблем који произилази из усвојеног концепта, а по ком су произвођачима из ОИЕ, с једне стране обезбеђени подстицаји за производњу електричне енергије, као и преношење балансне одговорности на гарантованог снабдевача - државну компанију ЕПС – а истовремено остављена им је потпуна слобода пласирања произведене електричне енергије на регионалном и европском тржишту електричне енергије. Поједностављено, држава их финансијски подстиче да произведу енергију коју могу да продају на тржишту ван Србије по значајно већим ценама. Тај новац, логично, њихова је зарада. Истовремено, држава, односно ЈП ЕПС ће их балансирати. То значи да је неопходно да ЕПС има у резерви електричну енергију којом ће морати да надомести евентуални недостатак из производње ОИЕ. А кад ветар стане, или облак наиђе – нема енергије.

Имајући у виду да се испуњење преузетих обавеза Србије (27 % учешћа у потрошњи из ОИЕ) мери учешћем енергије из обновљивих извора у бруто финалној потрошњи (а не производњи) усвојеним концептом не гарантује се испуњење нових обавеза, док ће се трошкови - који су последица прописаних стимулативних мера за повећање обима произвођачких капацитета из ОИЕ - одразити на ЕМС и ЕПС, односно имати несагледиве последице на сигурност електроенергетског система и повећање цене електричне енергије за грађане и привреду.

ЕМС и ЕПС јесу учествовали у изради Закона о ОИЕ. Овде није ни време ни место да говоримо о немогуће кратким роковима са којима смо се сусретали током овог рада, али оно што је чињеница је да смо сви ми скретали пажњу ресорном министарству на ризике и опасности које доноси преузимање, а нарочито проширивање погодности за обновљиве ОИЕ у односу на законска решења у ЕУ, без претходних анализа и прилагођавања нашим потребама. Указали смо да у Европи, већ извесно време, предложена решења подстицајних мера за неуправљиве ОИЕ из сунца и ветра више нису актуелна, као и да је јасан тренд безусловног пребацивања балансне одговорности на изворе неуправљивих ОИЕ, како би се избегло угрожавање интегритета националних електропривреда. Штавише, током процеса рада на повезаним законским решењима министарство је тврдило да је немогуће да терет пада на ЕМС, ЕПС и буџет РС генерално, те да ће ЕПС или ЕМС, или нека нова компанија, само формално спроводити механизме наплате. Речено је да финансијски терет неће падати на ЕПС већ ће се исти надокнађивати из, како су тврдили, фондова ЕУ за подстицај интеграције овог вида ОИЕ. Који су то фондови у питању, није нам познато.

Осим уоченог проблема у подстицају, односно пласирању енергије произведене из ОИЕ, уочен је и проблем у усвојеном решењу по ком део конвенционалних производних капацитета делимично постаје нерасположив управо због потребе за држањем високог нивоа регулационе резерве за балансирање система (на шта смо у обавези према ENTSO/Е правилима, а која смо дужни да следимо према члану 109 Закона о енергетици). Наведени конвенционални производни капацитети уједно постају нерасположиви за снабдевање електричном енергијом домаћег становништва и привреде, што значи да би недостајућа енергија морала да се увози.

Захтеви за прикључење на преносну мрежу у овом моменту достигли су 11.000 MW, од чега је захтева за прикључење збирно око 4800 MW поднето до доношења Закона о изменама и допунама закона о енергетици. Важно је нагласити да су ови захтеви поднети до доношења новог ЗоИЕ, у претходном

законодавном оквиру подлезали обавези да се произвођачи из ОИЕ сами балансирају на тржишту (осим фид-ин тарифа). Нови закон је нове, али и старе захтеве увео под одговорност ЕПС балансне групе чиме је додатно угрозио ЕПС наметнувши обавезно обезбеђење капацитета у виду обавезне баланске резерве за ОИЕ, коју је, за овакве цифре, немогуће да ЕПС обезбеди. Подсећамо да укупни инсталирани капацитети Србије из воде и угља износе 7.800 MW.

У складу са постојећим законским оквиром из области енергетике ЕМС као Оператор преносног система има обавезу да све поднете захтеве за прикључења обради и објекте који су предмет истих прикључи на преносни систем, док ЕПС као гарантовани снабдевач преузима балансну одговорност за произвођаче из обновљивих извора енергије, било да су у систему тржишне премије или су ван система подстицаја до успостављања ликвидног организованог унутар дневног тржишта електричне енергије. Подстицање прикључења огромног броја нових јединица неуправљивих ОИЕ из сунца и ветра на наш преносни систем доноси озбиљне ризике по интегритет целокупног националног електроенергетског система, односно по сигурно и стабилно снабдевање потрошача довољним количинама квалитетне електричне енергије, што значи да би велике проблеме и различите последице могли да осете сви грађани наше земље. Потискивање производње постојећих управљивих извора (термоелектране и хидроелектране) у нашем производном миксу, без нових управљивих извора (чију изградњу ЕМС подржава), доводи до смањења инерције у систему што угрожава стабилан рад преносног система чиме се улази у ризик од делимичног и/или потпуног распада електроенергетског система услед нарушене стабилности (блекаут) и нестанак напајања електричном енергијом на целој територији Србије и последичних ширих поремећаја у ЕЕ систему континенталне Европе.

Подвлачимо, у циљу заштите електроенергетског система Републике Србије, ми смо морали да реагујемо и затражимо измене одређених чланова закона (пре свега 10 и 11). Уверени смо да има још делова Закона о коришћењу ОИЕ који се могу додатно поправити у смислу јасног дефинисања националних интереса, односно заштите домаћих потрошача. Такође, неопходно је извршити и допуну Закона о енергетици и других релевантних подзаконских аката ради одређивања критеријума за увођење обавезне резерве на терет произвођача из интермитентних (обновљивих) извора енергије.

Ово све не значи да су најзначајније енергетске компаније у Републици Србији одустале од зелене енергије, или су само у начелу за. Када је интерес Србије у питању ми се не делимо на *за* и *против*. Указали смо на проблеме које смо уочили, јер је то наша дужност и обавеза. Сматрамо да је пре доношења закона било неопходно утврдити који је оптималан удео нестабилних ОИЕ из сунца и ветра у нашем производном миксу. Израдити студију чије резултате би требало имплементирати у стратешка документа у области енергетике. Доношење кровног документа – нове Стратегије Развоја енергетике Србије требало је да буде логична претпоставка и полазна основа за започињање и доношење сета прописа из ОИЕ.